

## INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA DISFEMIZMLARNING TASNIFI MEZONLARI

Maftunabonu Sirojiddin qizi Zuxriddinova  
Andijon davlat chet tillari instituti  
[zukhriddinovamaftuna@gmail.com](mailto:zukhriddinovamaftuna@gmail.com)

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada ingliz va o‘zbek tillarida disfemizmlarning tasnifi, ularning semantik-pragmatik xususiyatlari hamda kommunikativ vazifalari tahlil qilinadi. Disfemizmlar orqali ifodalanadigan salbiy emotsional-ekspressiv ma’no va ularning madaniy kontekstdagi farqlari taqqosiy-lisoniy asosda o‘rganiladi. Maqolada turli tasnif mezonlari - semantik, pragmatik, stilistik va ijtimoiy mezonlar asosida disfemizmlar sinflarga ajratilib, ularning nutqdagi funksional roli yoritiladi. Shuningdek, ingliz va o‘zbek madaniyatidagi etik normalar kontekstida disfemizm qo‘llanilishidagi o‘ziga xosliklarga ham e’tibor qaratiladi.

**Kalit so‘zlar:** disfemizm, semantik-pragmatik, kommunikativ, etik norma, ingliz tili, o‘zbek tili, tasnif mezonlari

## CRITERIA FOR CLASSIFICATION OF DYSPHEMISMS IN ENGLISH AND UZBEKISTAN

Maftunabonu Sirojiddin kizi Zukhriddinova  
Andijan State Institute of Foreign Languages  
[zukhriddinovamaftuna@gmail.com](mailto:zukhriddinovamaftuna@gmail.com)

**Abstract:** This article explores the classification criteria of dysphemisms in English and Uzbek, focusing on their semantic-pragmatic features and communicative functions. The study provides a comparative linguistic analysis of how negative emotional and expressive meanings are conveyed through dysphemisms in both languages. Classification is based on semantic, pragmatic, stylistic, and social criteria, highlighting the functional role of dysphemisms in discourse. Special attention is given to cultural and ethical norms that influence the usage of dysphemisms in English and Uzbek speech.

**Keywords:** dysphemism, semantic-pragmatic, communication, ethical norms, English, Uzbek, classification criteria

Kirish. Evfemizm va uni tasniflash masalasi ustida ko‘plab dunyo tilshunoslari shug‘ullanganligi samarasi o‘laroq, mazkur hodisa uchun deyarli to‘liq shakllantirilgan tasnif mavjud, biroq disfemizm masalasida bunday deya olmaymiz:

evfemizmlar kabi chuqur o'rganilmagan mazkur hodisa tasnifida ham muayyan chalkashliklar yaqqol namoyon bo'ladi. Mazkur tushunchani faqatgina evfemizmlar xususida so'z yuritilganda ularga yondosh kategoriya sifatida yuzaga chiqqan holos, natijada mustaqil birlik sifatida qabul qilinishi biroz kechikkan. Shunday bo'lsa-da disfemizmgga bir qator tilshunos olimlar o'z nuqtai nazari bo'yicha turli yondashuvlar asosida shakllangan tasniflarini ilgari surganlar va mazkur faslimizda ularga to'xtalib o'tishni maqsadga muvofiq deb bildik.

Dastlab, disfemizmlarning lingvostilistik tadqiqotlar doirasidagi tasnifi zarurati qanday omillar ta'sirida yuzaga kelganligi xususida to'xtalib o'tsak:

Disfemizmlar insonlararo munosabatlarni, hissiy kechinmalarni va ijtimoiy aloqalarni ifodalashda muhim kommunikativ rol o'ynaganligi sababli, ularni tasniflash orqali tilshunoslar tadqiqotchilar tomonidan lisoniy birliklar qay tarzda salbiy hissiy ekspressivlik ifodasi maqsadi uchun xizmat qilishi asnosida til pragmatikasining yuzaga chiqish holati xususida kengroq tushuncha shakllanadi.

Shuningdek, doimiy muloqotda qaysi so'z va iboralar disfemizmlar deb hisoblanishini va ularni kategoriyasidan habardor bo'lish odamlar o'rtasida ijtimoiy muloqotni yanada samaraliroq qilishga imkon beradi. Ma'lum so'zlar hazilomuz yoki salbiy ma'no anglatishini bilgan retsipient uchun muloqotning potensial nizolari oldi olinadi. [1]

Ijtimoiy me'yor masalasi ham disfemizmlar tasnifi uchun eng muhim omillardan biridir, zero ushbu birliklar ijtimoiy muloqotning asosiy qismini tashkil qilganligi uchun ularning ijtimoiy normalarga ta'sir doirasini dalillash mumkin. Kezi kelganda, ulardan samarali foydalanish yoki foydalanishdan qochish fursatini anglab olishga yordam beradi.

Metodlar. Ushbu tadqiqotda taqqoslama-lisoniy tahlil usuli qo'llanildi. Disfemizmlar ingliz va o'zbek tillaridan olingan adabiy, og'zaki va ommaviy axborot vositalari matnlari asosida tahlil qilindi. Tasnif mezonlari semantik, pragmatik, stilistik va ijtimoiy jihatlar asosida belgilandi.

Madaniyatlararo muloqot omili ham masala dolzarbligini kun tartibiga qo'yadi-muayyan til egalari bo'lmagan shaxslararo kommunikatsiyada o'sha lingvomadaniyatda qaysi lisoniy birliklar disfemistik bo'yoqqa ega ekanligidan habardor bo'lish muloqotning samarali tarzda kechishi uchun muhimlik kasb etadi.

Badiiy va maishiy diskurs o'z tabiatidan kelib chiqib, disfemistik elementlarning keng tarqalganligi bilan ajralib turadi. Zero, ular qahramonlarning o'ziga xosligini ifodalash, yumor effektini hosil qilish yoki emotsional reaksiya ifodasi uchun foydalanilganligini hisobga olgan holda, disfemizmlarni tasniflash badiiy matnlarning to'g'ri talqini va tahlili uchun dolzarbdir.

Umuman olganda, disfemizmlarni tasniflash lingvistika va sotsiolingvistikaga doir tadqiqotlarning muhim qismi bo'lib, til va ijtimoiy muloqotning o'zaro ta'sirini ochishga ko'mak beradi.

Ana endi, nima uchun shu paytgacha disfemizmlarning universal tasnifi yaratilmaganining aniq sabablarini keltirib o'tamiz:

Yuqorida ta'kidlanganidek, disfemizmning ta'siri subyektivdir, ya'ni uning ta'siri odamlarda turlicha bo'lishi mumkin. Shaxsiy tajribalar, sezgirlik qobiliyati va ijtimoiy kelib chiqishlar so'zlarning disfemistik xususiyatlarini belgilab beradi.

Madaniyat nisbiyligi ham disfemizmlarning tasniflanish jarayonini sekinlashtiruvchi omillardan biri. Kontekst disfemizmni aniqlab olishda muhim rol o'ynaydi va bir madaniyatda disfemizm hisoblangan so'z boshqa madaniyatda disfemizm bo'lmasligi, uni o'rniga neytral va xatto ijobiy qabul qilinishi mumkin. [2;C.116,126] Bunday madaniy farqlar universal tasnifga halal beruvchi unsurlardandir.

Tilning doimiy o'zgaruvchanligi hisobga olganda ham disfemizmlarni statik deb o'ylash xato bo'ladi. Til o'zgaruvchan bo'lganligi sababli, so'zlarning ma'nolari va konnotatsiyalari vaqt o'tgani sari o'zgarib boradi. Oldinlari haqoratli hisoblangan so'z va iboralar vaqti kelib salbiy ma'nosini yo'qotishi yoki aksincha, ijobiy konnotatsiyaga ega bo'lib qolishi mumkin. [3,P.349] Tilning bu hususiyati doimiy foydalanish uchun tasnif yaratishga qarshilik qiladi.

Ma'lumki bir so'z bir nechta polisemik ma'nolarga ega bo'lishi mumkin. Bir ma'noda disfemizm hisoblangan so'z yana bir ma'nosida neytral bo'lishi ehtimoli bor, bu esa aniq tasniflashni qiyinlashtiradi.

So'z yoki iboraning haqoratli yoki unday emasligini faqatgina kontekst orqali aniqlasa bo'ladigan holatlar ham kuzatilishi mumkin, ya'ni so'zlovchining maqsadi, tinglovchi bilan o'rtasidagi munosabat va suhbat ro'y berayotgan vaziyat. Bir kontekstda disfemizm hisoblangan so'z yoki ibora keyingi kontekstda neytral holatda qaralishi mumkin. [4,P.349] Demak kontekstual omillar ham tasniflash jarayonini kechiktiruvchi omillardan bir ekan.

Til dinamik harakatda bo'lgani sababli, u o'zgarishlarga moyil bo'ladi. Jamiyatdagi ijtimoiy me'yorlar va qadryatlar vaqt o'tishi bilan o'zgaradi, demak haqoratli hisoblangan hodisalar ham o'zgaradi. Disfemizm deb hisoblanadigan yangi atamalar o'sha madaniyatga kirib kelsa, eskilari foydalanishdan chiqishi yoki neytral konnotatsiyali birikmaga aylanishi mumkin, bu esa doimiy moslashishni talab qiladi.

Bunday potensial qiyinchiliklar disfemizmlarni tasniflashning qiyin ekanligini isbotlaydi va ularni tasnif qilishda madaniy omillarni, vaqt o'tishini va kontekstual xilma-xillikni hisobga olishning muhimligiga urg'u beradi.

**NATIJALAR.** Tahlil natijalariga ko'ra, ingliz va o'zbek tillaridagi disfemizmlar turli ijtimoiy va madaniy omillar ta'sirida shakllangan. Har ikkala tilda ham semantik

va stilistik jihatdan o'xshash, biroq qo'llanish konteksti va etik qoidalar jihatidan farqli birliklar mavjud. O'zbek tilidagi disfemizmlar ko'proq ijtimoiy odob-axloq me'yorlariga bog'liq bo'lsa, ingliz tilida ular stilistik maqsadlar uchun kengroq ishlatiladi.

Pragmatik jihatdan, Allan va Burrij o'zining "Forbidden Words Taboo and The Censoring of Language" nomli asarida disfemizmlarning vazifasiga ko'ra yettita guruhga ajratadi: [5,P.234]

(1) Kamsitish; (2) guruhga tegishlilikni ifodalash uchun; (3) g'azabni ifodalash; (4) e'tiborni kuchaytirish uchun; (5) holatning jiddiyligini ifodalash; (6) do'stlik/yaqinlikni bildirish uchun; (7) hayratni ifodalash uchun.

Yuqori keltirilgan disfemizmlarning funksiyalari g'arb tilshunoslari orasida mashhur bo'lsa-da, sharq olimlari ham bu borada o'z tasniflarini taklif qilishgan. Jumladan, Elisa Nurul Laili disfemizmlardan foydalanishning umumiy motivlari haqida so'z yuritar ekan, aytadiki, so'zlovchilarning suhbat davomida disfemizmlarga murojaat etishining ikki xil motivlari bo'lishi mumkin: birinchisi - maqsad qilingan shaxsni haqorat qilish/uning obro'sini to'kish; Ikkinchisi - ushbu shaxsga qaratilgan haqoratni darajasini maksimal darajada oshirish [6]. Bunday ummumlashtirilgan tasnifidan oldinroq 2005- yilda E.N. Laili disfemizmlarning vazifalariga chuqquroq yondashgan holda, ularni quyidagicha tasniflagan:[6]

1. Maqsad qilingan suhbatdoshga zarar yetkazish;
2. Ayblash;
3. Kimnidir rad etish/inkor qilish;
4. Va'da berish/qasam ichish;
5. Tanqid qilish;
6. Savol berish;
7. Qoralash yoki keskin tanqid qilish;
8. Ishontirish;
9. Beparvolikni ifodalash;
10. Qarshilikni bildirish.

E.N.Lailining ushbu maqolasiga qo'shimcha ravishda, disfemizmlarning funksiyalari borasida M.Ljung ham o'z tasnifini taklif qiladi:[6]

(1)hayratga solish/chalg'itishga urunish; (2)rozilik /norozilikni ifodalash; (3)qarg'ash/la'natlash; (4)qo'pol takliflar kiritish; (5)haqoratlash, so'kish yoki tajovuz qilish; (6)beodob so'zlardan foydalanish; (7)norozi ekanlikni bildirish; (8)disfemizmning kuchini oshirish; (9)fikr yoki talabga urg'u berish/kuchaytirish;(10)savollarga urg'u berish/kuchaytirish; (11)qarg'ishlarni ifodalash.

Tahlil va munozara. funksiyalarini o'rganish ularni tasniflash hamda ularning til, madaniyat va jamiyatdagi ahamiyatini tushunish uchun asosiy qadamdir. Bu nafaqat

lingvistik, balki ijtimoiy va madaniy nuqtai nazardan ham katta ahamiyatga ega. Ularning tasniflanish jarayoni haqida to'xtaladigan bo'lsak, disfemizmlarga doir ilmiy nashrlar bilan tanishuv jarayonida turli tilshunos olimlar turli rakurslardan disfemizmlarning tasnifini amalga oshirganliklarining guvohi bo'ldik. Quyida ularning ahamiyatga molik bir nechtasi bilan tanishib chiqamiz:

O'zbek tilshunoslaridan H. Qodirova struktural jihatdan disfemik birliklar tadqiqotini olib borgan va o'zining "O'zbek tilida evfemizm va disfemizm" nomli o'quv qo'llanmasida disfemizmlarninf g shakliga ko'ra quyidagicha tasniflaydi [7,P.118]:

- 1) So'z shaklidagi disfemik birliklar; (sodda, murakkab, abbr, blending, infix)
- 2) Frazologik disfemik birikmalar;
- 3) So'z birikmasi shaklidagi disfemik birliklar;
- 4) Gap shaklidagi disfemik birliklar.

Disfemistik tadqiqotga bag'ishlangan ilmiy adabiyotlar bilan tanishish jarayonida ko'zga yaqqol tashlangan jihat shu bo'ldiki, disfemizmlarni semantik jihatdan tasniflashga juda ko'p tilshunoslar harakat qilgan va o'z mualliflik tasniflarini taklif qilib o'tishgan. Buning sababi esa, disfemistik ma'no hamda undan foydalanish manzarasining asosiy tamoyillari aniq va boshqa tasniflardan ko'ra ancha konkritroq bo'ladi. Shuni hisobga olgan holda quyida disfemizmlarning semantik jihatdan klassifikatsiyasi bir nechta mualliflar tomonidan havola qilinadi.

Allan va Burrij tasnifiga ko'ra disfemistik atamalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- A) odamlar hayvonlarga qiyoslanadi, masalan, it, cho'chqa, kalamush kabi;
- B) Inson tanasining tabulangan qismlarini va yoqimsiz hidlar haqidagi so'zlarni o'z ichiga olgan epitetlar;
- C) Aqldan ozganlik yoki nuqsonlarni ifodalovchi so'zlar;
- D) Irqchilik, etniklikni kamsituvchi so'zlar yoki iboralar;
- E) Inson qadr-qimmatini tushuradigan haqoratli so'zlar;
- F) Boshqa tildan kirib kelgan haqoratli so'zlar.

Ularning fikricha disfemistik ifodalarning ma'nosi ularning aytilish kontekstiga, so'zlovchining niyyati va tinglovchining qanday tushunishiga bog'liq. [8,P.118]

Bu tasnifni qo'llab quvvatlagan holda Hyu Rowson disfemizmlarni uch turga bo'ldi:

1) Qarg'ishlar (Profanity). Bu kategoriya asosan, din bilan bog'liq so'z va iboralarni o'z ichiga oladi va qasamxo'rlik ham shu turga kiritiladi.

2) Obsen til (Obscenity). Tabulangan tana a'zolari nomini odamga nisbatan ishlatish.

3) Haqorat, kamsitish (Insult). Asosan, millatchilik, irqchilik, din borasida, siyosiy masalalar to'g'risidagi, aqliy nosog'lomlik, jismoniy kamchiliklar borsidagi

kamsituvchi soʻzlarni oʻz ichiga oladi va oʻz navbatida bu kategoriyaning 5 ta qismga boʻlgan:

a) Hayvon nomlari. Bu soʻzlarning asosiy maqsadi haqorat yoʻnaltirilgan odamni hayvonga oʻxshatishdir. Ular umumiy (umumiy tarzda "hayvon", "toʻda", "maxluq") yoki xususiy (aniq nomlar "choʻchqa" "toʻngʻiz" "it") boʻlishi mumkin.

b) Anatomiya (sinekdoxa). Bunda qism orqali butun ifodalanadi. Bunda koʻproq tana qismlarining nomi insonning hurmatini toʻkishga xizmat qiladi. Masalan, eshitishda muammosi bor yoki chaqimchi odamni "quloq" deb atash, yoki aqlsiz odamni "xumkalla" deb atash, shoshqaloq odamni "oʻpka" deyish shu kategoriyaqa mansub.

c) Oziq-ovqat nomlari. Bunda oziq-ovqat nomlari odamlardagi kamchiliklarga nisbat berilganda ishlatiladi. Misol uchun, qora rangli "oreo" shirinligi nomi qora tanli odamlarni atash uchun ishlatilgan. "cutie pie" "sugar" nomlari ham ayollarga nisbatan ularni buyum sifatida qarash orqali paydo boʻlgan.

d) Ismlar va laqablar. Bu kategoriyaqadagi laqablar turli madaniyatlarda ishlatiladi. Misol uchun, inglizabon mamlakatlarda "Karen" ismi oʻta talabchan, maydagap odamlarni taʼriflash uchun ishlatiladi. Rus xalqida esa "Iuda" (xristian diniga mansublar uchun umumiy) ismi xiyonatkorlarni taʼsvirlash uchun, fransuz xalqida "Kevin" ismi ziyoli boʻlmagan, taʼlim olishi kechikkan odamlarga nisbatan ishlatiladi. Oʻzbek tilida esa kishilar oʻrtasiga nifoq soluvchilarni "Qorabotir" deb nomlashadi.

e) Kasb nomlari. Kasbga bogʻliq disfemizmlar maʼlum bir kasb egalariga nisbatan past nazar bilan qarash natijasida kelib chiqqan. Misol uchun, ingliz xalqida "paper-pusher" (qogʻozboz) kotiblar uchun kamsituvchi laqab, fransuzlarda esa "garçon" (ofitsant) "bola" maʼnosini anglatga-da, ofitsantlarga nisbatan qoʻllanilga hurmatsizlik deb hisoblanadi, rus xalqida "Чиновник" soʻzi hukumatdagi faqat oʻzini oʻylovchi boshliqqa nisbatan ishlatiladi, oʻzbek tilida esa "chayqovchi" yoki "mardikor" kabi soʻzlar ham kamsituvchi konnotatsiyaga egaligi bilan ajralib turadi.

Bundan tashqari, Allan va Burrij avvalgi tasnifi eskirgani va disfemizmlar doimiy yangilanib borishini hisobga olgan holda 2007-yilda yozilgan kitobida yangi tasnifni ham taklif qilganlar:

1. Sinekdoxa. Butunni ifodalash uchun qismdan foydalanish, bu haqida yuqorida aytib oʻtganmiz.

2. Disfemistik epitetlar. Bu Allan va Burrijning oldingi tasnifidagi hayvon nomlari disfemizmlariga toʻgʻri keladi.

3. Evfemistik disfemizmlar. Bunda asl maʼno disfemizm yaʼni noxush hodisani aytish uchun qoʻllaniladi lekin soʻz tanlash evfemistik uslubda boʻladi. Aniqroq aytadigan boʻlsak, soʻzlovchining maqsadi disfemistik lekin soʻzlarni ishlatish evfemistik. Koʻpincha bu qatorga fonetik jihatdan oʻzgartirilib boshqa evfemistik

ruhga ega soʻzga oʻxshatilgan disfemizm kiradi. (ingliz tilidagi “shit” disfemistik soʻzi oʻrniga “shoot” soʻzini ishlatilishi).

4. Disfemistik evfemizm. Baʼzi hollarda haqoratli soʻzlar haqorat maqsadida emas balki erkalatish maʼnosida ham ishlatilishi mumkin. Bu koʻpincha oilaviy sharoitda, yoki juda yaqin doʻstlar orasida boʻladi.

5. “ist” bilan tugaydigan disfemizm. Bunga -ist qoʻshimchasi orqali yasalgan disfemizm kiradi (feminist, kommunist).

6. Gender orientatsiyaga doir disfemizm. Bunday orientatsiyasi odatiy boʻlmagan shaxslar ustidan kulish uchun ishlatiladigan disfemistik soʻzlar.

7. Ism disfemizmlari. Qarindoshlik nomi bilan emas balki ismi bilan chaqirilish ism disfemizmiga sabab boʻladi. Misol uchun ‘xola’ demasdan ism bilan chaqirish.

8. Non-verbal disfemizm. Tana orqali disfemistik maʼno yetkazib berish, masalan, qoʻl yoki yuz ifodalari.

9. Madaniyatlararo disfemizm. Disfemistik maʼnoning madaniyatlarga bogʻliqligi. Bir madaniyatda disfemizm hisoblangan bir soʻz boshqa adaniyatda neytral soʻzga va xatto evfemizmga aylanishi mumkin.

Yana bir rus tilshunosi M.L.Kovshova oʻzining “Семантика и прагматика эвфемизмов: Краткий тематический словарь современных русских эвфемизмов.” maqolasida disfemizmlarning quyidagi semantik guruhi haqida maʼlumot beradi:

1. Inson harakterini toʻgʻridan toʻgʻri yoki obrazli tasvirlash: *ahmoq, eshak*;
2. Inson anatomiyasi, fiziologiyasi va jinsiy hayoti borasidagi qoʻpol soʻzlar
3. Inson xulq atvori va oʻzini tutishini kamsituvchi soʻzlar:
4. Vaziyatni salbiy baholovchi nomlar:

Kontekstual jihatdan disfemizmlarni asl va kontekstual turlarga ajratgan A.N. Rezanova ingliz olimlarining tasnifi asosida disfemizmlarni leksik-semantik tasnifini ham yaratdi:

1. “oʻlim”, “kasallik”, jismoniy va aqliy nuqsonlarni anglatuvchi disfemizm;
2. Jinoyat olamiga doir boʻlgan disfemizm;
3. Inson tabiatidagi kamchiliklar va illatlarni anglatuvchi disfemizm;
4. Inson kelib chiqishi va millatga bogʻliq boʻlgan disfemizm;
5. Din va diniy marosimlarga doir, laʼnatlarni anglatuvchi disfemizm.

Ushbu maqolaning xulosa qismida muallifning oʻzi bu tasnifning toʻliq emasligi haqida aytib oʻtadi: “jamiyat rivojlanib, oʻzgargan sari, yangi tabular paydo boʻladi va axloqiy, shuningdek, nutqiy meʼyorlar qayta koʻrib chiqiladi, bu esa disfemistik lugʻatning doimiy kengayib borishini anglatadi”

Xulosa. Disfemizmlarni tasniflashda ularning madaniy va kommunikativ kontekstdagi rolini inobatga olish muhimdir. Ingliz va oʻzbek tillaridagi disfemizm tilshunoslikda nafaqat leksik birlik sifatida, balki ijtimoiy-pragmatik vosita sifatida

ham muhim o'ringa ega. Kelgusida bu sohada korpus lingvistikasi va psixolingvistika asosida yanada chuqurroq tadqiqotlar olib borilishi lozim.

### Foydalanilgan adabiyotlar

1. Allan, K., & Burrige, K. (1991). *Euphemism and dysphemism: Language used as shield and weapon*. Oxford University Press
2. К разграничению терминов "дисфемизм", "сленг", "вульгаризм" и "инвектива" Чепорухина М.Г. Вестник Самарского университета. История, педагогика, филология. 2019. Т. 25. № 4. С. 116-126.
3. Casas Gómez, Miguel. (2012). The Expressive Creativity of Euphemism and Dysphemism. *Lexis*. 7. 10.4000/lexis.349.
5. Allan, K., & Burrige, K. (2006). *Forbidden Words Taboo and The Censoring of Language*. Cambridge University Press. 234
6. Laili, E. N. (2017). *Disfemisme Dalam Perspektif Semantik, Sociolinguistik, Dan Analisis Wacana*. LiNGUA:
7. Qodirova, X. O'zbek tilida evfemizm va disfemizm [Matn] : uslubiy qo'llanma / X. Qodirova. - Toshkent: Bookmany print, 2022. - 118 b.
8. Qodirova, X. O'zbek tilida evfemizm va disfemizm [Matn] : uslubiy qo'llanma / X. Qodirova. - Toshkent: Bookmany print, 2022. - 118 b.
9. Шишова, Елена Витальевна Дисфемия в современном российском и американском политическом дискурсе : диссертация ...кандидата филологических наук : 10.02.20 Казань 2017
10. Keith Allan, Kate Burrige *Forbidden Words. Taboo and the Censoring of Language*. Cambridge University Press, 2007. ISBN : 978-0-521-52564-0, Prix : 20.24 €, 303 pages
11. Сидельникова Е. А. 2011 — Коммуникативно-прагматическая специфика эвфемизации / дисфемизации в нарративе финансово-экономического кризиса. Политическая лингвистика. № 4. Веб-ресурс (дата последнего посещения 18.05.2012)  
[http://journals.uspu.ru/i/inst/ling/ling38/ling38\\_42.pdf](http://journals.uspu.ru/i/inst/ling/ling38/ling38_42.pdf)